

Duurzame dijken

Nederland staat aan de vooravond van een ingrijpende veiligheidsoperatie: de versterking van honderden kilometers dijk langs de grote rivieren. Waterschappen maken de komende tijd keuzes die niet alleen de veiligheid van onze rivierdelta bepalen, maar ook de ruimtelijke kwaliteit van het landschap rond de dijken. Het doel is het creëren van klimaatbestendige dijken, die voldoen aan een hoge veiligheidsnorm. Daarbij wordt uitgegaan van het traditionele concept van brede en hoge dijken van klei en zand (gronddijken). Een gemiste kans, want er zijn alternatieven die beter zijn voor milieu en natuur en die toekomstbestendiger en veiliger zijn dan gronddijken.

Weliswaar beantwoordt de voorgenomen aanpassing van de dijken aan de veiligheidsnorm die de Deltacommissaris stelt aan de rivierdelta. Maar hierdoor zullen natuurwaarden rond de dijken en cultuurwaarden van het historische rivierenlandschap verloren gaan. Als bewoners van de rivierdorpen langs de Waal maken wij ons dan ook zorgen en zijn wij in gesprek gegaan met het Waterschap en de Deltacommissaris. Die staan vaak positief tegenover onze alternatieven, maar zijn voor hun beleid en budget afhankelijk van de Haagse politiek.

Net als iedereen willen wij veilige dijken, maar wij denken dat een traditionele facelift daarvan geen duurzame oplossing is. Bij gronddijken vereist de nieuwe veiligheidsnorm namelijk dat het dijklichaam niet alleen verhoogd, maar vooral ook verbreed wordt. Dat heeft veel consequenties voor het landschap: grond en soms ook woningen van dijkbewoners zullen moeten worden onteigend of gesloopt. Deze aantasting van de leefomgeving doet afbreuk aan het lokale draagvlak. Daarnaast zal veel natuurschoon moeten wijken bij traditionele dijkverbreding. Dit tast de aanblik van het natuurlandschap rond de dijken aan. Ook leidt dijkverbreding tot beschadiging van uniek eeuwenoud cultuurlandschap: het deltalandschap krijgt een totaal andere aanblik als meanderende ranke en slanke dijken door logge en dikke dijken worden vervangen.

Dat is jammer en onnodig, want recente innovaties bieden een alternatief dat extra veiligheid biedt en toekomstbestendiger is: een dijk met verticale wandconstructies die stevig verankerd zijn in de ondergrond. Zo'n innovatieve dijk lost meteen ook meerdere grote problemen op van traditionele dijken: erosie, kwel en piping, waarbij rivierwater de dijk ondermijnt. Het voordeel van zo'n innovatieve dijk is dat hij grote stabiliteit biedt, terwijl dijkverbreding overbodig is. Er hoeft niet of nauwelijks grond te worden onteigend, terwijl natuur- en cultuurwaarden van het historische landschap optimaal gespaard blijven. Een slanke dijk staat dan ook garant voor culturele, ecologische en sociale duurzaamheid.

Het argument tégen zo'n innovatieve dijk is dat grootschalige toepassing van wandconstructies duur is. Dat klopt voor de korte termijn: de materiaalkosten van gronddijken zijn lager. Daar staat tegenover dat gronddijken veel onderhoudskosten vergen door slijtage als gevolg van kwel, uitspoeling en piping en door gangen gravende dieren. Bovendien moeten traditionele gronddijken na verloop van tijd altijd weer volledig op de schop, waarbij bewoners, natuur en cultuurwaarden opnieuw worden belast. De keuze voor een traditionele dijk pakt op langere termijn daarom heel duur uit. Met wandconstructies kunnen daarentegen veilige dijken worden gemaakt die veel langer onderhoudsarm meegaan en daarom op langere termijn duurzamer zijn.

Zowel ten aanzien van de waterveiligheid als de inrichting van ons land verdient een langetermijnvisie op de rivierdijken de voorkeur boven kortetermijndenken. Daarom bepleiten wij dat politiek Den Haag zich 'voordat de schop in de grond gaat' opnieuw bezint op de aanpak van de dijkversterking om na een zorgvuldige kosten-batenanalyse gelden vrij te maken voor innovatieve rivierdijken die in alle opzichten duurzaam zijn en een waterveilige leefomgeving in een aantrekkelijk landschap garanderen.

Varik, Louis de Jel, namens het bewonersinitiatief 'De Ideale Rivierdijk'

Noot voor de redactie:

Er is een animatie gemaakt van De Ideale Rivierdijk, een alternatief waarmee de natuur, recreatie en onze veiligheid extra geholpen worden: <https://youtu.be/z-o8ZAbP5IY>